

ΟΙ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΔΕΣ

(Είμεθα εὐτυχεῖς ποῦ κατορθώνομεν νὰ δώσωμεν σήμερον εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῶν «Ἐκλεκτῶν Μυθιστορημάτων» ἓνα ἀνέκδοτον διήγημα τοῦ ἀλησιμονήτου Ἰωνος Δραγούμη, τοῦ μάρτυρος Ἰδα. Οἱ «Σφουγγαράδες», τῶν ὁποίων τὴν ἀξίαν θὰ ἐκτιμήσουν ὅλοι, εἶναι ἓνα διήγημα τοῦ Ἰωνος Δραγούμη, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἀδελφός του κ. Φίλιππος Δραγούμης ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὸν γραφικὸν χαρακτήρα, ἀπὸ τὸ ὄφος καὶ τὸ περιεχόμενον του ὅτι θὰ ἐγράφη τῷ 1898 ἢ 1899. Τὸ λογοτεχνικὸν αὐτὸ κειμήλιον παρουσιάζουν σήμερον τὰ «Ἐκλεκτὰ Μυθιστορήματα» μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι οἱ ἀναγνώσται των θὰ ἀνεύρουν εἰς αὐτὸ ὅλα τὰ χαρίσματα τῆς ἐξαιρετικῆς γραφίδος τοῦ ὠραίου, τόσον ὁμῶς προῶρως ἐκλιπόντος Ἑλλήνου λογοτέχνου. Εἰς τὸ νεανικὸν αὐτὸ διήγημά του ὁ Ἰδας δίδει περισσὰ δείγματα τῆς ἀγαθῆς ἐμπνεύσεως ποῦ ἐχαρακτήριζε πάντοτε τὸ ἔργον του καὶ οἱ «Σφουγγαράδες» του—παρ' ὅλον τοῦ ὅτι ἤμπορεῖ νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς κάπως πρωτόλειον—ἀποκαλύπτουν ὅλην τὴν διανοητικὴν ρώμην τοῦ μετέπειτα λαμπροῦ συγγραφέως).

Τώρα ὁμῶς τὸν Ὀκτώβριον δὲν τοὺς ἔβλεπε τόσο συχνά. Εἶχε γίνῃ ὀρφανὴ καὶ ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία τὴν πῆραν καὶ κάθονταν μακριὰ ἀπὸ τὴ χώρα, καὶ εἶχε περισσύτερη δουλειά, μαγείρευε, ἔπλενε—γιατὶ ἦταν μεγάλη. Δέκα ἐνιαῖα χρονῶν καὶ νόστιμη.

Μὰ ὅταν τοὺς ἔβλεπε τοὺς βουτηχτάδες δὲν τῆς ἄρεζε καθόλου, γιατί ἀκόμη τὴν κοίταζαν καὶ τώρα ἤξερε τί ἔλεγαν αὐτὲς οἱ ματιές. Σήμερα ἓνας τὴν πείραξε καθὼς περνοῦσε. Ποτὲ δὲ θὰ πάρῃ βουτηχτή. Ποτέ. Νὰ μὲνη τρεῖς ἢ ἔξη μῆνες μόνῃ κατάμονῃ καὶ νὰ μὴν ξέρῃ ἂν θὰ ἔλθῃ πίσω ὁ ἄντρας τῆς. Καὶ ὕστερα, ὅταν ἔλθῃ πίσω, ἂν μεθᾶ; καὶ ἔρχεται ἀργά τὴν νύχτα στὸ σπῆτι καὶ τὴν δέρνῃ; καὶ ἂν πεθάνῃ μεσ' στὴ θάλασσα καὶ δὲν ξανάλθῃ ποτέ; Τότε θὰ φορῇ μαῦρα σὰν τὴν κυρὰ Γεώργαινα, τὴν πλύστρα στὴ γειτονιά. Ποτὲ δὲ θὰ πάρῃ βουτηχτή ἢ Ἀννίκα, ποτέ.

Μιὰ μέρα τῆς λέει ὁ θεῖός της:

— Ἀννίκα, εἶναι καιρὸς νὰ παντρευθῆς πιά. Δὲν πάει δεκαεννιά χρονῶν καὶ ἀνύπανδρη. Ἐχω ἓνα γαμπρό, Ἀννίκα.

— Εἶναι βουτηχτής;

— Ναί, καὶ...

- Δὲν τὸν θέλω.
 — Μὰ ἔχει καὶ παράδες, εἶναι ὁμορφος.
 — Δὲν τὸν θέλω, σοῦ λέω.
 — Μπᾶ; γιατί; Δὲν κάνουν ἔτσι τὰ κορίτσια.
 — Τὶ κάνω; ἀφοῦ δὲν θέλω νὰ τὸν πάρω;
 — Μὰ γιατί; νὰ τὸν δῆς πρῶτα· καλὰ σὲ λένε ἄγρια στὸ χωριό. Εἶναι...
 — Ὅχι, ὄχι, δὲ θέλω.
 — Ἀγαπᾶς ἄλλον;
 — Ὅχι.
 — Ἐμ, τότε γιατί;
 — .Εἶναι βουτηχτής.
 — Καὶ σὰν εἶναι, τόσο τὸ καλλίτερο, ἔχει παράδες, θὰ σοῦ κάνη φορέματα· σὲ ἀγαπάει.
 — Ποῦ μὲ εἶδε; Πῶς τὸν λένε;
 — Ξέρω γὰρ ποῦ σὲ εἶδε.
 — Μὰ πῶς τὸν λένε;
 — Γιάννη Τσορὸ τὸν λένε.
 — Ὅχι, θεῖέ μου, δὲν τὸν θέλω.
 — Θὰ τὸν δῆς καὶ θὰ τὸν πάρης.
 — Μὰ ὄχι.
 — Ναί, σοῦ λέγω.

Ἐκλαιε ὅταν τὴν ἤυρε ἡ θεία της στὴν κάμαρά της καθισμένη σὲ μιὰ καρέκλα καὶ σκέπαζε μὲ τὰ χέρια της τὸ πρόσωπο.

— Ἀννίκα, τί ἔχεις καὶ κλαῖς ἔτσι, σὰν νὰ σ' ἔχη δεῖρει κανένας;

— Θέλει νὰ μοῦ δώσῃ ὁ θεῖος τὸν Γιάννη τὸν Τσορὸ τὸν βουτηχτὴ καὶ ἐγὼ δὲν τὸν θέλω.

— Ἀμαὶ γιατί; Καλὸς εἶναι καὶ θὰ τὸν πάρης.

Ἡ Ἀννίκα ἤθελε νὰ σηκωθῆ νὰ τὴν δεῖρῃ, γιατί τό'λεγε τόσο ἤσυχα, χωρὶς θυμό.

— Ποτέ, λέγει καὶ φεύγοντας ἀκούει τὴ θεία της ποῦ τὴν ἔβριζε.

Τὸ βράδυ πρὶν πλαγιασσοῦν ἦλθε ὁ Γιάννης ὁ Τσορός· ἐκοίταξε τὴν Ἀννίκα καὶ ἐκείνη τοῦ ἔρριξε σκυμμένα μιὰ ματιά.

— Καλησπέρα σας.

— Ἄ, καλῶς τὸ Γιάννη, ξέρεις, λέγει πῶς δὲ σὲ θέλει, μὰ μεῖς θὰ τὴν καταφέρωμε.

— Ἀφοῦ εἶν' ἔτσι καλὰ, τότε θ'ἄρχωμαι κάθε μέρα ὡς που νὰ πῆ πῶς μὲ θέλει.

— Βέβαια. Ἐ Ἀννίκα;

— Ἄς ἔρχεται ὁπόταν θέλῃ, ἐγὼ δὲν τὸν παίρνω.

— Τὶ λές; Μωρή, κατάλαβε πῶς θὰ τὸν πάρης!—ὁ θεῖος—καὶ θὰ πῆς καὶ ἓνα τραγοῦδι—ἡ θεία.

— Φέρες ἄλλη μία καὶ ὕστερα ἄλλη μία.

— Ὅχι, τρεῖς.

- Ὅχι πέντε, σὰ θέλῃς ἔτσι.
- Πέντε εἶπες; δέκα!—καὶ ἔσπανε ἓνα ποτήρι.
- Εἴκοσι.
- Ἐκατό.
- Ἐνα μιλιούνι.
- Σὺ τὸ λές;
- Κάτω τὰ χέρια.
- Χριστὸς καὶ Παναγιά, τ' εἶνε τοῦτα βρὲ Γιάννη; Συχάστε.
- Σώπα.
- Κολοκύθια.
- Πέντε μιλιούνια.

Ποτήρια σπάνουν, χυμένο κρασί στὰ τραπέζια, καρέκλες πεσμένες, κλωτσιές στοὺς μπάγκους καὶ στὴν κιθάρα ποὺ φωνάζει καὶ πέφτει ἀνάσκελα στὸ πάτωμα, περιχυμένη μὲ κρασί σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ μπακάλικου τὸ παιδί τραβηγμένο κυττάζει. «Καὶ δὲν τὰ σπάνετε ὅλα; σεῖς θὰ τὰ πληρώνετε».

Εἶχαν σπάσει ὁμῶς μόνον πέντε ποτήρια καὶ εἶχαν χυθῆ δύο ὀκάδες ρετσινᾶτο.

- Ποτήρια δῶ γρήγορα καὶ μιὰ χιλιάρα.
- Γειά σας, βρὲ παιδιὰ, λέγει ἓνας ἀστυφύλακας, ποὺ δὲ μπαίνει μέσα, καὶ γνέφει στὸ παιδί: «διώξέ τους μὲ τρόπο, γιατί εἶναι ὦρα».
- Γειά σου Κῶτσο, λὲν οἱ βουτηχτάδες.
- Ἐλα νὰ πιῆς.
- Κόπιασε.
- Ἐβίβα παιδιὰ.
- Γιατὶ δὲ μένεις;
- Εἶναι ἀργά.

Τραγουδοῦσαν τώρα οἱ βουτηχτάδες καὶ ἔπαιζε ἓνας στὴ βρεμμένη κιθάρα. Τὸ παιδί πάει στὸ λυχνάρι μὲ τὸ φῶς του τὸ τρεμουλιαστὸ κοντὰ στὸ μαυρισμένον τοῖχο καὶ λέγει:

- Βρὲ Μῆτσο, τὸ λυχνάρι σβύνει καὶ δὲν ἔχομε ἄλλο πετρέλαιο.
- Ὁ Μῆτσος, εἴκοσι τριῶν χρονῶν παλληκάρι, δὲ μεθοῦσε τόσο, τὸν ἤξερε τὸ παιδί.

- Ποῦ τό ὄβρες πῶς δὲν ἔχει πετρέλαιο;
- Ἐνας ἄλλος: «Μεῖς θὰ πίνουμε ὡς αὔριο τέτοια ὦρα. Τὶ μπορεῖς νὰ μᾶς κάμῃς;»

- Νά, δές το ποὺ σβύνει. Καθὼς τὸ ἔφερνε κατέβαζε τὸ φυτόλι.
- Κατεργάρη.
- Ἐλᾶτε, βρὲ παιδιὰ, ὁ ἀστυφύλακας φωνάζει, θὰ κλείσῃ τὸ μαγαζὶ καὶ αὔριο πῶς θὰ πιοῦμε;
- Γὼ δὲ φεύγω· φέρε ἀκόμα.
- Ὁ κόσμος ἔχει βάσανα.
- Κι' ἐγὼ ἔχω μιὰ γυναῖκα.
- Ὁ Μῆτσος κατάφερε ἓναν, δύο, τοὺς σήκωσε.
- Πόσα σοῦ χρωστᾶμε.

— Γὼ δὲν πληρώνω σήμερα.

Τὸ παιδί εἶχε φέρει πεντέξη ἀκόμα ποτήρια σπασμένα ἀπὸ ἄλλη φορὰ καὶ πού τὰ εἶχε φυλάξει ἐπίτηδες γιὰ νὰ παίρνῃ περισσότερα.

— Γιὰ τὰ ποτήρια δέκα δραχμὲς καὶ γιὰ τὸ κρασί. . .

— Νά, τριάντα.

— Νά, πάρε κι' ἄλλα.

— Ὅχι, γὼ θὰ πληρώσω.

— Ὅχι, γὼ.

— Τὶ εἶσαι σύ;

— Βρὲ μπεκρῆ.

— Συχάστε, βρὲ παιδιά, εἶναι πληρωμένα αὔριο πληρώνετε σεῖς.

Καὶ πῆγαν οὐρλιάζοντας καὶ βαστώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὰ σπίτια τους.

Τὸ καπηλειὸ ἦταν ἔξω ἀπ' τὴν Αἴγινα καὶ ὁ Μῆτσος κατοικοῦσε στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἦταν πιὰ χαράματα καὶ πῆγαινε σιγὰ σιγὰ καπνίζοντας.

— Αὐτοὶ θὰ πᾶν στὶς γυναῖκες τους κι' ἐγὼ πού δὲν ἔχω γυναῖκα θὰ πάω στὴν κυρὰ Γεώργαινα τὴν πλύστρα. Πέρασ' ἡ Λαμπρῆ καὶ φεύγομε σὲ λίγες μέρες. Θὰ φάω τοὺς παράδες μου, τί νὰ τοὺς κάμω; Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν πνιγῶ. Μόλις περπατῶ τώρα, μεῖς γινόμαστε μπαμπούγεροι ἀπ' τὰ τριάντα. Τὶ τὰ θέλω τὰ χρήματα, παρὰ γιὰ νὰ πίνω καὶ νὰ πληρώνω τὴν κερὰ Γεώργαινα ἢ τὴν ἄλλη, πῶς τὴ λέγαν; . . . Ἄ, ἐκείνη ἦταν πιὸ νόστιμη μὲ τὸ κάτασπρο κορμί της, ναὶ ἡ Μαρίκα. Πέθανε ἡ κακομοίρα.

Ἐφθασε στῆς κερὰ Γεώργαινας τὸ σπίτι, κτύπησε τὴν πόρτα τὴν κοντὴ, τὴ θολωτὴ, καὶ μπῆκε μέσα. Σιχαμένος ἀπ' τὴ γυναῖκα πού ἀγκάλιαζε κάθε νύκτα τώρα λίγον καιρὸ, χωρὶς ἔρωτα, τὸ πρωτὶ ἀργὰ ἐβγῆκε ἀπ' τὸ σπίτι γιὰ νὰ πάῃ—βαρεμένος—στὸ καφενεῖο νὰ πιῆ ἓναν καφέ κι' ὕστερα στὸ καπηλειὸ πολὺ κρασί. Σκέπτονταν πότε θ' ἄρθῃ ὁ καιρὸς τῶν σφουγγαριῶν νὰ φύγῃ. Καθὼς γύριζε τὴν πρώτη γωνιὰ εἶδε σ' ἐνὸς σπιτιοῦ τὴν αὐλή, πού εἶχε χαμηλοὺς τοίχους, ἓνα κορίτσι πού ἀπλωνε ροῦχα σ' ἓνα σχοινὶ καὶ τὸν κοίταζε καθὼς περνοῦσε· εἶχε μάτια μαῦρα πού σὲ περνοῦσαν πέρα πέρα. Ὁ Μῆτσος στάθηκε καὶ ζήτησε νὰ πιῆ λίγο νερό.

— Μετὰ χαρᾶς, εἶπε καὶ κοκκίνισ' ἡ Ἀννίκα, αὐτὸς τὴν εἶχε πειράξει μιὰ μέρα στὸ δρόμο. Ἐφερ' ἓνα ποτήρι.

Ἄργησε κεῖνος νὰ πιῆ τὸ νερό, καὶ ἀφοῦ τό'πτε εἶπε.

— Πῶς σὲ λένε, ὁμορφὴ κοπέλλα;

— Τὶ ρωτᾶς;

— Γιὰ νὰ σὲ θυμᾶμαι.

— Μὲ λένε Ἀγρια, γιατί. . . δὲ θέλω νὰ παντρευθῶ.

— Γιατί δὲ θέλεις νὰ παντρευθῆς! Μὰ γιατί;

— Πῆγαινε, γιατί ἔρχεται ἡ θεία μου καὶ θὰ μὲ μαλλώτῃ.

— Πίνω νερὸ ἐγὼ. Δὸς μου, ὁμορφο κορίτσι, λίγο νερό. Μὰ πῶς εἶναι τὸ

βαπτιστικὸ σου τ' ὄνομα;

Ἡ θεία:— Ἀννίκα, Ἀννίκα τί γίνηκες;

— Τώρα ἔρχομαι. Στὸ Μῆτσο:— Στὸ καλό.

Καὶ μπῆκε μέσα.

Ὁ Μῆτσος ἔφυγε σιγὰ σιγὰ καὶ εἶχε ὄλο στὸ κεφάλι του τὰ μαῦρα μάτια τῆς Ἀννίκας, ποὺ περνοῦσαν. Πῆγε στὸ καπηλειὸ καὶ ἤπια μὲ τοὺς ἄλλους, μὰ μέσα στὸν καπνὸ ποὺ γέμιζε τὸ ὑπόγειο καὶ μέσα στὴ ζάλη τοῦ κρασιοῦ καὶ στὶς φωνές καὶ στὰ τραγούδια περνοῦσαν ὄλο στὸ κεφάλι του τὰ μαῦρα μάτια τῆς Ἀννίκας.

Τ' ἀπόγευμα ἐπῆγε κι' εἶδε τὸ καῖκι τοῦ Γερο-Νικόλα, ποὺ τὸν ἐπαιρνε κι' αὐτὸν μαζὶ μὲ τοὺς δυὸ - τρεῖς ἄλλους κάθε χρόνο στὰ σφουγγάρια κάτω στὸ Ἀλτζέρι ἢ καὶ στὶς Ἰταλίας τὰ νερά. Τὸ διώρθωναν, γιατί κόντευε ὁ καιρὸς γιὰ ταξειδί. Ἦτανε σαρακοστὴ ἀκόμα καὶ μετὰ τὸ Πάσχα θάφευγε. Καὶ ἤθελε ὁ Μῆτσος νὰ εἶχε ἔλθει ὁ καιρὸς τῶν σφουγγαριῶν, νὰ φύγη, νὰ ζῆ μὲ ξερὸ ψωμί στὸ καῖκι, νὰ μένη πολλὴν ὥρα στὸν πάτο τῆς θάλασσας μὲ τὰ ψάρια, νὰ βγάζη περισσότερα σφουγγάρια ἀπ' τοὺς ἄλλους, νὰ μαλλώνη ἐκεῖ κάτω μὲ κανέναν ἄλλο βουτηχτὴ γιὰ ἓνα σφουγγάρι μεγάλο, ὠραῖο, στρογγυλό, καὶ νὰ νικᾷ τὸν ἄλλο κόβοντάς το ἀπ' τὸ βράχο ποὺ εἶναι κολλημένα.

Πάλι πέρασαν ἀπ' τὸ κεφάλι του τὰ μαῦρα μάτια τῆς Ἀννίκας.

Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε κόκκινος στὰ βουνὰ ἀπὸ πίσω καὶ ἔβαφε τὰ ἐλαφρὰ τὰ κύματα.

Ὁ Μῆτσος πέρασε καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ ἀπ' τῆς Ἀννίκας τὸ σπίτι μπροστά, καὶ τὴν ἄλλη καὶ τὴν ἄλλη. Τὴν εἶδε δυὸ τρεῖς φορές καὶ καθὼς περνοῦσε τῆς ἔλεγε καλημέρα. Ἡ Ἀννίκα, ὅταν ἦταν στὴν αὐλή, ἀπαντοῦσε καλὴ μέρα κι' ἔφευγε στὸ σπίτι ἀδιάφορη, καὶ λίγο φοβισμένη.

Ἐνα ἀπόγευμα ὁ Μῆτσος ἔφυγε καὶ πῆγε πρὸς τῆς Ἀννίκας τὸ σπίτι. Στὴν αὐλή μπροστά κάθονταν σὲ μιὰ πέτρα δυὸ γυναῖκες καὶ μιλοῦσαν.

— Αὐτὴ θὰ εἶν' ἡ θεία της, σκέφθηκε καὶ πῆγε μακρύτερα πρὸς τὸ πηγάδι ποὺ ἐπαιρναν ἐκεῖνη τὴν ὥρα νερὸ τὰ κορίτσια· ἦταν ἐκεῖνο τὸ πηγάδι ἔξω ἀπ' τὸ χωριό, σὲ μιὰ συκιά κοντά, ποὺ ἄρχιζε νὰ βγάζη φύλλα. Ἡ Ἀννίκα λιγερή, μ' ἓνα μαντήλι στὸ κεφάλι, ἦτον ἐκεῖ μαζὺ μὲ τὶς ἄλλες, τὴν εἶδε καὶ καθὼς πέρασε μπροστά του μόνη, ὅταν ἔφευγε, τῆς εἶπε καλησπέρα καὶ τὴν ἀκολούθησε.

— Γιατὶ ἐδῶ;

— Ἦλθα νὰ σὲ δῶ.

— Ἐμένα;

— Ἐσένα. Παράξενο σοῦ φαίνεται;

— Ναί, ἀφοῦ δὲν σὲ γνωρίζω, ποῖός εἶσαι;

— Ἐγώ; Εἶμαι τοῦ Μελέτη γυιὸς τοῦ βουτηχτῆ.

Τὸν κύτταξε.

— Εἶσαι βουτηχτής;

— Ναί, Λέγομαι Μῆτσος.

— Καὶ τί μὲ θέλεις ἐμένα;

— Μ' ἀρέσεις, Ἀννίκα, δὲν τὸ βλέπεις πῶς περνῶ κάθε μέρα ἀπὸ τὸ σπίτι σας...

— Ἔρεις πῶς μὲ λένε ἄγρια, γιατί δὲ θέλω νὰ παντρευθῶ. Δὲ μ' ἀρέσουν οἱ βουτηχτάδες... Εἶσαι ἀλήθεια βουτηχτής;

— Ναί. Μὰ τί σοῦ καναν καὶ δὲν σοῦ ἀρέσουν;

— Δὲν ξέρω. Μιὰ μέρα σὺ . . . στὸ δρόμο . . . μὲ . . . σκούνητες . . . τοὺς φοβοῦμαι.

— Ἐγώ; σὲ σκούνησα; Ξέχασέ το Ἀννίκα, ξέχασέ το, σ' ἀγαπῶ τόσο.

— Φθάνομε στὸ σπίτι, φύγε.

Τῆς Ἀννίκας τῆς ἄρσσε ὁ Μῆτσος ἀπ' τὴν ἀρχή. Ἦταν ὠραῖο παλληκάρι καὶ εἶχε γλυκειὰ φωνή, ὄχι ἄγρια, σὰν τοὺς ἄλλους βουτηχτάδες. Μὰ ἦταν βουτηχτῆς καὶ αὐτός.

Ὁ Γιάννης ὁ Τσορὸς, ποὺ ἦταν καὶ αὐτὸς ἐρωτευμένος μὲ τὴν Ἀννίκα, καὶ ποὺ ἤθελαν νὰ τῆς τὸν δώσουν ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία τῆς, ἔρχονταν κάθε μέρα στὸ σπίτι τῆς. Μὰ ἐκείνη, ὅταν μπορούσε, ἔβγαινε ἔξω, πήγαινε στὸ πηγάδι καὶ ἔμενε περισσότερο, γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπη· ἦταν βαρετὸς καὶ κουτὸς καὶ καμμιὰ φορὰ μύριζε τὸ στόμα του κρασί ὅταν μιλοῦσε. Ἐσκέπτονταν πὼς αὐτὸς μπορούσε νὰ τὴν ἔχη σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά του κι' ἀνατρίχιαζε. Καί, ἀφότου γνώρισε τὸ Μῆτσο, ὁ Γιάννης ὁ Τσορὸς εἶχε γίνει ἀκόμη πιὸ κουτὸς. Κι' ὁ θεῖός τῆς καὶ ἡ θεία τῆς τῆς ἔλεγαν κάθε λίγο πὼς πρέπει νὰ τὸν πάρη, πὼς εἶναι ὁμορφος, πὼς ἔχει παράδες. Τοὺς ἐσύμφερε ὁ Γιάννης, γιὰτὶ θὰ τοῦδιναν γιὰ προῖκα τῆς Ἀννίκας μόνον τὸ μισὸ ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ τῆς ἀφῆκε ὁ πατέρας τῆς ὅταν πέθανε, ἓνα χωράφι. Ποιὸς ἤξερε στὴν Αἴγινα, ἢ ποιὸς θυμοῦνταν τί εἶχε ὁ πατέρας τῆς Ἀννίκας;

— Θ' ἀγαπᾷ κανέναν ἄλλον, εἶπε ἡ θεία στὸν ἄνδρα τῆς, εἶναι συλλογισμένη, δὲν τρώει σὰν πρὶν. Γιατὶ δὲν τὸν θέλει τὸ Γιάννη;

— Θὰ τὸν πάρη, τί θὰ κάμη;

— Βέβαια, δὲ θὰ τῆς περάσῃ, ὅπως τὸ θέλει ἐκείνη. Θὰ τὴν ἀναγκάσωμε. Θὰ τῆς πῶ ἐγὼ πὼς ἢ τὸν παίρνει ἢ τὴν στέλνω στὴν Ἀθήνα νὰ γίνῃ ὑπηρέτρια, καὶ τότε βλέπομε τὸν παίρνει γιὰ δὲν τὸν παίρνει.

Τὸ βράδυ τῆς τὸ εἶπε ἡ θεία τῆς. Ἡ Ἀννίκα ἔκλαψε πολὺ ἐκείνην τὴν νύκτα στὸ κρεβάτι τῆς καὶ θὰ ἤθελε νὰ πεθάνη.

Τὴν ἄλλη μέρα πέρασε πάλι ὁ Μῆτσος ἀπ' τὸ σπίτι τῆς, τὴν ἡῦρε μόνη. Γιὰ νὰ μὴν τοὺς βρῆ μαζί ὅταν ἔλθῃ πίσω ἡ θεία τῆς, ἔφυγαν ἀπ' τὸ σπίτι καὶ πήγαιναν πρὸς τὸ πηγάδι, αὐτὴ μὲ τὴν στάμνα τὴν κίτρινη στὸ κεφάλι.

— Ἀννίκα . . .

— Τί;

— Γιατὶ δὲ μὲ θέλεις; Δὲν σ' ἀρέσω; Δὲν εἶμαι ὁμορφος; Πές μου Ἀννίκα, Ἀννίκα μου. Ἐκείνη σιωποῦσε. Σιγά, καθὼς ἐπήγαιναν, καὶ εἶχε ἐπάνω τὰ δυὸ χέρια τῆς στὴν στάμνα, πέρασε αὐτὸς τὸ χέρι του στὴ μέση τῆς καὶ τὴν ἔσφιξε. Ἐπесαν ὀρμέμφута τὰ χέρια τῆς ἐπάνω στὰ δικά του καὶ ἡ στάμνα ἔγινε, μὲ κρότο, κομμάτια στὶς πέτρες τοῦ δρόμου. Τὴν ἀφῆκε τὴν Ἀννίκα ὁ Μῆτσος καὶ κοίταξαν σιωπηλὰ κι' οἱ δυὸ τοὺς τὰ θρύψαλα. Ὁ Μῆτσος πήρε τὸ χέρι τῆς καὶ τὴν τράβηξε ὀλίγο.

— Πᾶμε, σοῦ ἀγοράζω ἄλλη.

— Τί θὰ πῆ ἡ θεία;

— Τί θὰ πῆ; Νά, καθὼς πήγαινες στὸ δρόμο σκόνταψες καὶ ἔπεσε ἡ στάμνα.

Καὶ καθὼς μιλοῦσε τὴν τραβοῦσε σιγὰ ἔξω ἀπ' τὸ δρόμο τοῦ πηγαδιοῦ πρὸς τὰ χωράφια καὶ τὶς ἐλῆες. Ὅλο τὴν βαστοῦσε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν ὠδηγοῦσε Κεῖνη λίγο φοβισμένη ἔλεγε :

— Μῆτσο, πᾶμε πίσω, πᾶμε πίσω, εἶναι ἀργά, ἂν μᾶς δῆ κανεῖς, τί θὰ πῆ ὁ κόσμος; Πᾶμε πίσω.

— Ἀννίκα μου, πές πὼς μὲ θέλεις, πές το, Ἀννίκα, καὶ σὲ πηγαίνω πίσω.

Ἡ Ἀννίκα σιωποῦσε, κοίταζε κάτω καὶ ὁ ἀέρας τοῦ δειλινοῦ κουνοῦσε ἓνα μαλλὶ πού ἔπεφτε στὸ μέτωπό της. Ἀξαφνα σὰν ζύπνησε εἶπε :

— Μῆτσο, ἤθελα νὰ σοῦ πῶ κάτι, μὰ... δὲν μπορῶ.

— Πές το Ἀννίκα μου, γιατί φοβάσαι;

— Θέλουν νὰ μὲ παντρέψουν ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία.

— Ἐσένα; Καὶ μὲ ποιόν;

— Μὲ τὸν Γιάννη τὸν Τσορό.

— Αὐτὸν τὸν ἀσχημομούρη, τὸν κακομοιριασμένο; Καὶ θὰ τὸν πάρης αὐτὸν τόν...

— Ὅχι, δὲν τὸν θέλω. Πᾶμε πίσω Μῆτσο, καὶ θὰ στὰ πῶ ὅλα.

Καὶ καθὼς ἐπέστρεφαν τοῦ ἔλεγε τὸν ἔρωτα τοῦ Γιάννη γι' αὐτὴν καὶ πὼς ἤθελεν ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία της νὰ τὴν παντρέψουν καὶ καλὰ μ' αὐτὸν γιατί εἶχε χρήματα.

— Μὰ ἐγὼ δὲν τὸν θέλω, καὶ δὲν θὰ τὸν πάρω, καλλίτερα νὰ πεθάνω.

— Καὶ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ τὸν πάρης; σὲ θέλω γώ; πές πὼς μὲ θέλεις καὶ δὲν τὸν ἀφήνω νὰ σὲ πάρη. Φεύγομε αὔριο, σήμερα, καὶ πᾶμε ἄλλοῦ μακρυά, σὲ κανένα ἄλλο νησί. Ἔχω χρήματα, δὲ θέλω προῖκα, καὶ θὰ σ' ἔχω ἐγὼ Ἀννίκα μου, ἐγώ, θὰ σ' ἔχω καὶ κανεῖς ἄλλος. Μὲ θέλεις. Μὲ θέλεις Ἀννίκα, ναι, μὲ θέλεις, πές το πὼς μὲ θέλεις.

Στάθησαν, τὴ βαστοῦσε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν κοίταζε στὸ σκοτάδι, ἐνῶ ἐκεῖνη εἶχε τὰ μάτια κατὰ γῆς.

— Ναι, μὰ δὲ θὰ πᾶς πιά ἐκεῖ, μακρυά, στὰ σφουγγάρια.

— Τὰ σφουγγάρια... νὰ τ' ἀφήσω;

— Ναι, ναι νὰ τ' ἀφήσης. Δὲ θὰ μ' ἀφήνης μονάχη, θὰ ζοῦμε μαζὶ, πάντα, δὲ θὰ εἶσαι βουτηχτής.

— Ὅ,τι θέλεις Ἀννίκα μου, γιατί... νὰ μὴν εἶμαι πιά βουτηχτής, δὲν ξέρω καμμιά ἄλλη τέχνη γιὰ νὰ κερδίζω. Πὼς θὰ ζήσωμε, ὅταν τελειώσουν τὰ χρήματά μας;

— Ξέρω νὰ πλένω, θὰ γίνω πλύστρα.

Πέρασε σὰν ἀστραπὴ στὸ νοῦ του ἡ Γεώργαινα.

— Ὅχι, δὲν θὰ γίνης ποτέ, ὄχι. Θὰ βρῶ ἐργασία. Θὰ βρῶ. Θὰ κάνω ὅ,τι θέλεις, μὰ θὰ σ' ἔχω Ἀννίκα μου... Μόνο ἄφησέ με φέτος γιὰ τελευταία φορὰ νὰ πάω.

— Μῆτσο ξέρεις τί θὰ κάνω; — τὸν τράβηξε λίγο ἀπὸ τὸ χέρι καὶ περπατοῦσαν σιγὰ πάλι— πᾶμε στὸ σπίτι καὶ θὰ πῶ στὸ θεῖο καὶ στὴ θεία πὼς δὲν παίρνω τὸ Γιάννη καὶ πὼς θέλω ἔσένα, πὼς δὲν θέλεις προῖκα καὶ αὔριο θὰ σοῦ πῶ, τέτοια ὥρα, τί λέν. Ἄν δὲ θέλουν, θὰ ποῦμε αὔριο πὼς θὰ φύγωμε.

Πρὶν ἐπιστρέψουν στὸ σπίτι πέρασαν ἀπὸ ἓνα πιθαράδικο καὶ τῆς ἀγόρασε ὁ Μῆτσος μιὰ στάμνα σὰν τὴν ἄλλη.

Ὅταν τὸ ἔμαθε στὸ καπηλειὸ ὁ Γιάννης ὁ Τσορὸς πὼς ἡ Ἀννίκα ἀγάπησε τὸ Μῆτσο, πὼς ὁ θεῖός της καὶ ἡ θεία της τὴν ἄφησαν νὰ τὸν ἀρραβωνιασθῇ, ἔβρισε ὅλους, καὶ μὲ φοβερὴ φωνὴ ἔκραζε τοῦ παιδιοῦ νὰ φέρῃ κρασί. Εἶχε μάτια ἄγρια, δὲν ἤξερε τί ἔκανε. Ἔτρεχε ἐδῶ κι' ἐκεῖ, στὰ καπηλειά, μεθοῦσε, περνοῦσε φωνάζοντας ἀπ' τὸ σπίτι τῆς Ἀννίκας τὴ νύκτα καὶ ἔβριζε, καὶ ἓνα βράδυ ποῦ εἶδε τὸ Μῆτσο στὸ δρόμο κόντεψαν νὰ πιαστοῦν, ἂν δὲν τοὺς βαστοῦσαν οἱ ἄλλοι.

Ἀφοῦ δὲ ζητοῦσε προῖκα ὁ Μῆτσος, ἀφοῦ εἶχε παράδες ὄσους καὶ ὁ Γιάννης τοῦλάχιστο, ἦταν καλὸς γαμπρός, καλλίτερος ἀπ' ἐκεῖνον ποῦ θὰ τοῦδιναν τὸ χωράφι. Καὶ γι' αὐτό, χωρὶς νὰ σκεφθῇ πολλὴν ὥρα τῆς εἶπε ἡ θεία της γλυκά, τῆς Ἀννίκας

— Ἀφοῦ τὸν ἀγαπᾷς, Ἀννίκα, πάρ' τον, καὶ ὁ θεῖος:

— Μὰ τὸ ξέρεις καλὰ πὼς δὲ ζητᾷ τίποτε;

— Θὰ μ' ἔπαιρνε καὶ χωρὶς τὰ ροῦχα μου.

Αὐτὸ θὰ ἔπεισε τὸ θεῖο, γιὰτὶ εἶπε.

— Ἀφοῦ τὸν θέλεις πάρε τον, Ἀννίκα. Καὶ ὅταν ἦλθε τὸ ἄλλο βράδυ ὁ Γιάννης ὁ Τσορὸς τοῦ εἶπε:

— Καὶ τί δὲν τῆς κάναμε τῆς Ἀννίκας γιὰ νὰ σὲ πάρῃ. Δὲ σὲ θέλει τὸ κορίτσι. Ἄφησέ την, ἀγαπᾷ ἄλλον.

Ἐκλαψε ὅταν ἀποχαιρέτησε τὸ Μῆτσο ἡ Ἀννίκα. Τὴν εἶχε πιάσει ὁ παληὸς της φόβος γιὰ τοὺς βουτηχτάδες, καὶ τὸ βράδυ ἀναψε ἓνα κερὶ στὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἀἰ Νικόλα, κεῖ πέρα, μακριά, κοντὰ στὴ θάλασσα.

Τὴν ἄλλη μέρα ἦταν ἀρκετὰ ζωηρή, «θάρθη σὲ λίγους μῆνες πίσω ὁ Μῆτσος, θὰ παντρευτοῦμε», ἔπλυνε τὰ ροῦχα μ' εὐχαρίστησι, πῆγε ἀργὰ στὴ χώρα μὲ τὴ θεία της ν' ἀγοράσουν λινὸ γιὰ μερικά της ροῦχα. Θὰ τὰ ράψῃ ἐκείνη μόνη της. Ἄλλες μέρες ἀνησυχοῦσε, ὅταν ἔβλεπε τὰ κύματα νὰ εἶναι μεγάλα καὶ ὁ ἀέρας δυνατός, ἀλλὰ ἦταν καλοκαῖρι καὶ αὐτὸ δὲν γίνονταν συχνά. Τότε ἀνησυχοῦσε χωρὶς αἰτία.

Ἦλθεν ὁ Σεπτέμβριος κι' ἦταν ὄλο χαρὲς κι' ἐλπίδες ἡ Ἀννίκα.

Ἀργά, στὸ τέλος τοῦ μηνός, ἦλθεν ἡ πρώτη βάρκα. Ρώτησε ἂν εἶχαν δῆ τὸ Μῆτσο... Ὁχι, δὲν τὸν εἶχαν δῆ, ἔρχονταν αὐτοὶ ἀπὸ τὴν Ἰταλία, ἀπ' τὴ Λαμπεδοῦσα· ὁ Μῆτσος ἦτανε στ' Ἀλτζέρι.

Στὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου ἦλθαν κι' ἄλλες βάρκες. Εἶχε πάει καλὰ τὸ ψάρεμα τῶν σφουγγαράδων φέτος, ἦταν ὄλοι εὐχαριστημένοι.

— Κι' ὁ Μῆτσος; ρωτοῦσε κάθε φορὰ ἡ Ἀννίκα. Ἐνας τὸν εἶχε δῆ τὸν Ἰούλιο στὰ νερὰ τοῦ Σφάξ, ἦταν στοῦ Γέρο-Νικόλα τὴ βάρκα μαζί μὲ τὸ Χρήστο Γκίκα κι' ἄλλους δυό, καὶ κοντὰ ἦταν κι' ἡ βάρκα τοῦ Γιάννη τοῦ Τσοροῦ, ποῦ ψάρευε.

Στὶς δέκα ἐπτὰ τοῦ μηνός ἔτρεχε στὰ στόματα ὄλων ἡ φήμη πὼς ὁ Μῆτσος εἶχε πνιγῆ. Εἶχεν ἔλθει πίσω ἡ βάρκα τοῦ Γιάννη τοῦ Τσοροῦ.

Μιά μέρα τὸν Ἰούλιο τὸν ἔβγαλαν πνιγμένο τὸν Μῆτσο. Ὁ τελευταῖος ποὺ τὸν εἶχε δῆ ἦταν ὁ Γιάννης, γιὰ τὸ ἦταν κι' αὐτὸς μέσ' στὴ θάλασσα ἐκεῖνη τῆ στιγμῆ καὶ τράβηξε τὸ σχοινὶ λίγο πρὶν βγάλουν τὸ Μῆτσο. Δὲ φοροῦσε μηχανὴ ὁ Μῆτσος, πολὺ ὀλίγοι ἀπ' τοὺς Αἰγινῆτες φοροῦν. Τὶς συνηθίζουσι περισσότερο οἱ Καλυμνιώτες, Σπετσιῶτες καὶ ἄλλοι. Δὲν εἶχε κανένα σημεῖο στὸ σῶμά του. Τὸ δεξί του μονάχα μελίγκι ἦταν ὀλίγο κόκκινο καὶ μυρισμένο. Ἴσως χτύπησε σὲ κανένα βράχο. Κανεὶς δὲν κατέβηκε νὰ δῆ. Ἦταν φοβισμένοι ὅλοι, κι' ἔπειτα τί ἔβγαλλε νὰ βροῦν πῶς πέθανε ὁ Μῆτσος; Εἶχε πεθάνει ποὺ εἶχε πεθάνει. Καὶ τοῦ ἔδωσαν μιὰ πέτρα στὸ σῶμά του καὶ τὸν ἔβαλαν πάλι μέσ' στὴ θάλασσα τῆ νύχτα· τὸ βάρος κατέβηκε καὶ χάθηκε στὰ μαῦρα νερά. Ὁ Γέρο-Νικόλας ἔκανε τὸ σταυρό του καὶ πῆγαν κι' ἔρριξαν ἀγκυρα παρὰ κάτω. Καμμιά φορὰ μαλλώνουν οἱ σφουγγαράδες στὸν πάτο τῆς θάλασσας, μαλλώνουν γιὰ κανένα μεγάλο σφουγγάρι καὶ χτυπιοῦνται. Μὰ μονάχα ὁ Γιάννης ὁ Τσορὸς ἦταν στὸ νερὸ μέσα, καὶ ὅταν λίγες μέρες ἀργότερα τὸν ἀνέκρινε ὁ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὸ Σφάξ, εἶπε πῶς εἶδε ἕνα βουτηχτὴ κοντὰ του, μὰ δὲν ἤξερε ποιὸς ἦταν, οὔτε εἶχε σφουγγάρια σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἄλλα, παρὰ κάτι μικρὰ χωρὶς ἔννοια. Ὁ Πρόξενος ρώτησε ἀν κατέβηκε κανεὶς ἄλλος βουτηχτὴς ἀφοῦ ἔβγαλλε τὸν Μῆτσο γιὰ νὰ δῆ μήπως εἶχε τίποτε ἐκεῖ κάτω. Κανεὶς δὲν εἶχε κατεβῆ, εἶχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζῃ κείνη τὴν ὥρα. Ἐπειτα ρώτησε ὁ Πρόξενος τὸ Γέρο-Νικόλα γιὰ τὸ δὲν ἔφεραν τὸ σῶμα τοῦ Μῆτσου στὴ χώρα γιὰ νὰ γίνῃ ἡ νεκροψία. Ὁ Γέρο-Νικόλας ἀπάντησε πῶς ἦταν πολὺ ζέστη κι' ἀρχισε νὰ βρωμᾷ τὸ σῶμα, καὶ ἦταν ἡ βάρκα μακριὰ ἀπ' τὴν χώρα. Κι' ὁ Γιάννης ἐβεβαίωσε τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλοι μάρτυρες. Ὁ Πρόξενος, ἀφοῦ ἔκανε καὶ ἄλλες ἐρωτήσεις γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ Μῆτσου, ἀν ἔπινε κ. τ. λ., ἔβγαλλε τὸ συμπέρασμα πῶς θὰ ἔπαθε ἀποπληξία ὁ Μῆτσος καὶ τέλειωσεν ἡ ἀνάκρισις.

Δυὸ μέρες ὕστερα ἦλθε κι' ἡ βάρκα τοῦ Γέρο-Νικόλα στὴν Αἴγινα καὶ ἐβεβαίωθηκε τὸ πρᾶγμα καὶ ἔμαθαν οἱ Αἰγινῆτες περισσότερες λεπτομέρειες.

Ἡ Ἀννίκα, ὅταν τῆς εἶπαν τὰ νέα, ἦταν σὰν νὰ τὰ περίμενε, σὰν νὰ ἤξερε πῶς δὲν μπορούσαν νὰ βγοῦν σὲ καλὸ οἱ ἀρραβῶνες τῆς, ἀφοῦ ἦταν βουτηχτὴς ὁ Μῆτσος. Ἐπεσε στὸ κρεβάτι τῆς μπρούμυτα κι' ἀρχισε νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ. Κι' ἔξαφνα, σὰ νὰ θυμῆθηκε κάτι, σὰ νὰ τῆς ἦλθε μιὰ ἰδέα, ἀλλόκοτη, τρομερὴ, σταμάτησε τὸ κλάμμα, σήκωσε λίγο τὸ κεφάλι τῆς ἀπ' τὸ προσκέφαλο, τεντώθηκε λίγο στὰ χέρια τῆς καὶ μὲ κλειστὰ μάτια ἐφώνησε μὲ τρεκλή, σιγανὴ φωνή. «Αὐτὸς· αὐτὸς τὸν σκότωσε, αὐτὸς τὸν σκότωσε τὸ Μῆτσο μου» κι' ἔπεσε πάλι στὸ κρεβάτι κι' ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της στὸ προσκέφαλο, καὶ τὸ δάγκανε.